

7. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка / М.Г.Стельмахович. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
8. Стельмахович М. Г. Українська родинна педагогіка: Навч.-метод, посіб. /М. Г. Стельмахович. – К., 1996. – 288 с.
9. Стельмахович М. І. Традиції і тенденції розвитку сімейної етнопедагогіки українського народу: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.01 /М.І.Стельмахович. – Київ, 1989. – 48 с.
10. Супрунова Л.Л. Полікультурне образование: учебник для студ. учреждений высш. проф. образования / Л.Л.Супрунова, Ю.С.Свиридченко; под ред. Л. Л. Супруновой. – М.: Издательский центр “Академия”, 2013. – 240 с.

References

1. Vovkoboі I. M. Realizatsiia idei M. H. Stelmakhovycha pro rodynne vykhovannia u suchasniі pedahohitsi: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk/ I.M.Vovkoboі. – Yalta, 2010. – 20 s.
2. Dzhurinskij A.N. Zarubezhnaya shkola: sovremennoe sostoyanie i tendencii razvitiya /A.N. Dzhurinskij. – M.: Vladoѕ, 1993. – 356 s.
3. Kvasnytsia I. Yu. Pedahohichni idei polikulturnoho vykhovannia [El.resurs] / I. Yu. Kvasnytsia // Spadshchyna Ukrainy: Zakhidno-Ukrainska Asotsiatsiia. – Rezhym dostupu: <http://www.spadshina.com/ua/>
4. Mychkovska R. V. Poniattia “polikultura” ta “polikulture vykhovannia” u suchasnykh naukovykh doslidzhenniakh / R. V. Mychkovska, Yu. I. Bets // Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Pedahohika i psyholohiia. – 2013. – Vyp. 39 (3). – s. 255-258 [El. resurs]: Rezhym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39\(3\)_42/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39(3)_42/)
5. Simeine vykhovannia v istorychnii retrospektyvi (druga polovyna KhIKh- KhKh stolittia): monohrafiia / V. L. Fediaieva. – Kherson: RIPO, 2010. – 348 s.
6. Stelmakhovych M. H. Narodna pedahohika / M.H. Stelmakhovych. – K.: Radianska shkola, 1985. – 312 s.
7. Stelmakhovych M. H. Ukrainska narodna pedahohika / M.H.Stelmakhovych. – K.: IZMN, 1997. – 232 s.
8. Stelmakhovych M. H. Ukrainska rodynna pedahohika: Navch.-metod, posib. /M. H. Stelmakhovych. – K., 1996. – 288 s.
9. Stel'mahovich M. I. Tradicii i tendencii razvitiya semejnoi ehtnopedagogiki ukrainskogo naroda: avtoref. dis. ... dokt. ped. nauk: spec. 13.00.01 /M.I.Stel'mahovich. – Kiev, 1989. – 48 s.
10. Suprunova L.L. Polikul'turnoe obrazovanie: uchebnik dlya stud. uchrezhdenij vyssh. prof. obrazovaniya / L.L.Suprunova, YU.S.Sviridchenko; pod red. L. L. Suprunovoj. – M.: Izdatel'skij centr “Akademiya”, 2013. – 240 s.

Одержано статтю: 9.08.2018
Прийнято до друку: 24.08.2018

УДК: 373.3(477) – 048.35
DOI: 10.15330/esu.13.12-20

Неллі Лисенко,

доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ
“Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника” (м. Івано-Франківськ, Україна)

Nelly Lysenko,

Doctor of pedagogic sciences, Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)

doshkilnaosvita@i.ua

ПРИНЦИП НАСТУПНОСТІ У РУСЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

THE PRINCIPLE OF CONTINUITY IN THE MODERNIZATION OF PRIMARY EDUCATION: THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Наступність розглядається як закономірність психофізичного розвитку; як умова безперервної освіти; як принцип навчання і виховання. Вступ до школи вимагає

компетентності у різних сферах життєдіяльності дитини, наявності базових якостей, які забезпечать її безболісне входження у різні соціальні групи та процеси особистісної самореалізації. Відповідно, основна мета дошкільної освіти полягає у всебічному загальному розвитку згідно потенційних можливостей і пролонгована на всебічний загальний розвиток як основна мета освіти уже в початковій школі. Вступ дитини до школи завершує її дошкільне дитинство.

На межі дошкільного і молодшого шкільного віку виникає психологічне новоутворення – “внутрішня позиція школяра”: синтез двох потреб: пізнавальної (бажання вчитися, набувати нові знання і уміння) і соціальної (посісти нове місце в суспільстві, увійти у світ дорослих). Наступність як складну педагогічну проблему слід розглядати у вимірах єдиної змістової лінії для забезпечення ефективності розвитку дитини в :

- на рівні дошкільної освіти – збереження самоцінності дошкільного віку; сприяння пізнавальному і особистісному розвитку дошкільників; формування готовності до взаємодії з навколишнім світом; розвиток гри як провідного виду діяльності;
- на рівні початкової школи – урахування досягнень дошкільного дитинства; диференційований підхід до інтенсивного розвитку; забезпечення провідного виду навчальної діяльності і новоутворення молодшого шкільного віку.

Сьогодні ЗДО перестає бути “школою для маленьких” і перетворюється “інститут соціалізації”, що актуалізує такі поняття: “готовність до навчання у школі” і “психологічна готовність до школи”; “готовність до школи” і “життєва компетентність”.

Ефективними формами забезпечення наступності розглядаємо збори, семінари, конференції, педагогічні ради з обміну досвідом роботи; взаємовідвідування педагогів і адміністрації закладів освіти, з обговоренням і обміном досвіду; організацію спільних заходів; складання в ЗДО соціально-психологічної характеристики кожної дитини, передається вчителям початкових класів.

Ключові слова: принцип наступності, Нова українська школа, навчання, виховання, дитина дошкільного віку, молодший школяр, заклад дошкільної освіти, початкова школа, модернізація, соціалізація.

Continuity is considered as a regularity of psychophysical development; as a condition of continuous education; as a principle of education and upbringing. Admission to a school requires competency in various spheres of vital activity of the child, the availability of basic qualities that will ensure its painless entry into various social groups and processes of personal self-realization. Accordingly, the main purpose of preschool education is in comprehensive overall development in line with potential opportunities and is prolonged for comprehensive general development as the main goal of education already in elementary school. The child's admission to school completes her preschool childhood.

On the verge of preschool and junior school age there is a psychological neoplasm – the "internal position of the student": the synthesis of two needs: cognitive (the desire to learn, to acquire new knowledge and skills) and social (to take a new place in society, to enter the world of adults). Continuity as a complex pedagogical problem should be considered in the dimensions of a single content line to ensure the effectiveness of the child's development in:

- at the level of preschool education – the preservation of the value of preschool age; assistance to the cognitive and personal development of preschool children; forming of readiness for interaction with the surrounding world; development of the game as a leading activity;
- at the elementary school level – taking into account achievements of preschool childhood; differentiated approach to intensive development; provision of a leading type of educational activity and neoplasm of junior school age.

Today, the institution of preschool education ceases to be a "school for the young" and turns into "the institution of socialization", which actualizes the following concepts: "readiness to study

at school" and "psychological readiness for school"; "readiness for school" and "life competence".

Effective forms of ensuring continuity are meetings, seminars, conferences, pedagogical councils for the exchange of work experience; mutual visit of teachers and administration of educational institutions, with discussion and exchange of experience; organization of joint events; the compilation of the social-psychological characteristics of each child in the institutions of preschool education, is passed to the teachers of the primary schools.

Key words: continuity principle, New Ukrainian school, education, upbringing, preschooler, primary schoolchild, institution of preschool education, primary school, modernization, socialization.

Нагальною потребою створення цілісної системи неперервної освіти детерміновано доцільність переосмислення цільових функцій освіти як системи загалом, і її окремих ланок, зокрема. Пріоритетним принципом по цьому у контексті забезпечення її безперервності в Новій українській школі визнана. принцип наступності, який сприяє розвитку і вдосконаленню кожної конкретної особистості відповідно до охоплення певною ланкою освіти. Дитинство – єдина та багатовимірна система, яка визначає початковий етап становлення особистості, особливий і самодостатній період у житті кожного. Відповідно статтею 4 Закону України “Про дошкільну освіту” її визначено обов’язковою і первинною складовою у безперервній освіті України.

Мета статті полягає в обґрунтуванні принципу наступності як актуального рушія якісних змін в освіті дітей дошкільного – молодшого шкільного віку.

Актуальність постановки проблеми. Наступність у навчанні й вихованні перетворює освіту на ціложиттєвий процес. Отож необхідно визначити ознаки неперервної освіти, які є важливими для проектування шляхів її подальшого розвитку. А саме: освіту розглядають упродовж усього життя дорослої людини; як інтеграцію “вертикальну” (наступність між її окремими етапами і рівнями) і “горизонтальну” (освітній вплив навчальних закладів, сім’ї, неформальних об’єднань, ЗМІ та ін.); розвиток і включення в цілісну систему формальних і неформальних форм освіти; зв’язок дошкільної, загальної, політехнічної і професійної освіти; відвертість, гнучкість системи освіти; різноманітність змісту, засобів і методик, часу і місця навчання, можливість вільного їх вибору; рівноправна оцінка і визнання освіти не за засобами її набуття, а за фактичними результатами; наявність стимулювання мотивації особи до навчання [2, с. 271].

Виклад змісту статті.

Неперервність освіти в Україні визначено пріоритетним напрямом її модернізації і реформування у контексті Національної доктрини розвитку освіти та концептуальних засад реформування середньої школи у руслі Нової української школи. Зазначено, що її неперервність слід забезпечувати наступністю змісту та координацією освітньо-виховної діяльності, що функціонують і передбачають підготовку осіб до переходу на наступні етапи [3]. Державою задекларовано важливість неперервності освіти для розвитку і становлення особистості.

Дошкільна освіта, започатковуючи готовність усіх сфер особистості до нової форми її життєдіяльності в школі. Так започатковуються основні завдання неперервності на початкових стадіях: дошкільна і початкова освіта. З огляду на життєвий досвід констатуємо, що сьогодні у практичній площині вони до певної міри відокремлені, що зумовлено низкою причин:

- невідповідність між сучасними шляхами реалізації наступності й науковими уявленнями про самоцінність кожного вікового періоду;

- відсутністю спрямованості навчально-виховного процесу на урахування вікових особливостей дітей;
- стрімким проходженням важливих для дітей стадій розвитку без якісного аналізу одержаних показників.

Таким чином, для забезпечення наступності дошкільням і початковою освітою необхідно усвідомити зміст поняття “наступність”. Наступність – це врахування відповідного рівня розвитку дитини, з яким вона прийшла до школи, опертя на нього. Зазначимо, йдеться не про знання й уміння, а саме про розвиток, життєву компетентність. Здебільшого дослідники (І. Єрмаков, Л. Сохань) визначають життєву компетентність за сукупність знань, умінь та навичок. На думку І.Г. Єрмакова, життєва компетентність – це, передусім, здатність особистості вирішувати проблеми в усіх сферах життєдіяльності, виконувати життєві і соціальні ролі, які ґрунтуються на життєтворчих знаннях, уміннях і навичках, життєвих досягненнях. Він зазначає, що життєва компетентність передбачає здатність особистості не лише до необхідних життєвих учинків у певних обставинах, які створені або нав’язані людині культурними та суспільно-історичними умовами її життєдіяльності, вона зумовлює спроможність особистості визначати, наближати та здійснювати життєві події, які не могли б відбутися без її активного втручання.

На особливий інтерес заслуговує доробок О. Кононко, її розкриття змісту поняття “життєва компетентність” дітей і визначення її показників із чіткою характеристикою. До них вона віднесено: 1) оптимальну для віку модель провідної діяльності, 2) форми активності дитини у сферах життєдіяльності, 3) особливості розвитку базових якостей особистості [4].

Поділяємо думку Н. Черепані, про те, що стан підготовки дітей дошкільного віку до навчання у школі вирізняється певними розбіжностями. За Базовим компонентом дошкільної освіти головним завданням дошкільної освіти є не стільки дати дитині систему галузевих знань, скільки у доступній формі розкрити перед нею науку життя: сформувати практичні й життєво необхідні вміння, навчити орієнтуватись у нових умовах життя, знаходити своє місце серед інших, відчувати межу припустимої поведінки, ініціювати добротність. Тобто, мовиться про орієнтування на інтегрований цілісний погляд на особистість дитини, на використання можливостей розвитку всіх сфер її життєдіяльності для забезпечення належної соціалізації й самореалізації.

Зазначені завдання визначають діяльність дошкільних навчальних закладів та їхню спрямованість на етапі підготовки дитини до школи. Натомість, якщо підготовка дитини до школи здійснюється в підготовчих групах початкової школи ці завдання – на другому плані чи зовсім зігноровані. Учителі намагаються, перш за все, навчити дитину читати, писати, рахувати. Саме це необхідно для вчителя щоб швидко виконувати програму навчання дитини у першому класі. Нерідко в дошкільному закладі, а особливо у старших групах, навчання будується за типом шкільного [5]. Не завжди в практиці дошкільних навчальних закладів враховано те, що лише в молодшому шкільному віці у дитини з’являється мотивація до навчання, дитяча допитливість переходить в елементарні пізнавальні інтереси, розвивається самооцінка, самокритичність, удосконалюються навички спілкування. Саме такий підхід до проблеми наступності змісту дошкільної і початкової освіти забезпечує органічне, природне продовження розвитку, започаткованого у дошкільному періоді. Наступність у такому випадку розглядається як закономірність психофізичного розвитку, як умова безперервної освіти, як принцип навчання і виховання [6, с. 16]

Зміни у житті дитини зі вступом до школи вимагають компетентності у різних сферах життєдіяльності, наявності тих базових якостей, які забезпечать її безболісне входження у різні соціальні групи та особистісну самореалізацію.

Відповідно, основна мета дошкільної освіти полягає у всебічно-му загальному розвитку дитини, визначеного Базовим компонентом дошкільної освіти відповідно до потенційних вікових можливостей і специфіки дитинства, як самоцінного періоду життя.

Основна мета освіти в початковій школі – продовження всебічного загального розвитку дітей з урахуванням специфіки шкільного життя водночас із освоєнням найважливіших навчальних навичок читання, письма, математики та ін.

Наукові основи цієї проблеми розроблено в дослідженнях А. Богуш, Л. Божович, Л. Виготського, О. Запорожця, Д. Ельконіна, Г. Костюка, В. Котирло, Н. Лисенко, В. Мухіної, О. Проскури, В. Сухомлинського, О. Скрипченка, О. Савченко та ін.

Результати аналізу психологічних досліджень з означеної проблеми доводять, що дошкільне дитинство різниться із молодшим шкільним провідною діяльністю, психологічними новоутвореннями і соціальною ситуацією розвитку.

Упродовж життя відбуваються зміни соціальної ситуації розвитку дитини. Дошкільний вік – це виникнення нової соціальної ситуації розвитку: поява кола елементарних обов'язків; зміна взаємин із дорослими, опанування новими формами діяльності: спільними діями з дорослими; необхідність нових стосунків з однолітками. Особливості соціальної ситуації розвитку дошкільнят у вираженні у видах діяльності, передусім, у сюжетно-рольовій грі, яка створює сприятливі умови для доступного освоєння зовнішнього світу.

Вступ дитини до школи завершує її дошкільне дитинство, змінюючи соціальну ситуацію її розвитку. Тепер навчання, а не гра стає основним, провідним та обов'язковим видом діяльності. Аналізуючи зміни, які відбуваються в житті дитини, що вступила до школи, Л. Божович доходить до висновку, що перехід від дошкільного дитинства до шкільного це вирішальна зміна її місця в системі доступних їй соціальних взаємин і всього способу життя [7, с. 209].

Дослідження психологів свідчать, що на межі дошкільного і молодшого шкільного віку виникає психологічне новоутворення дітей як – “внутрішня позиція школяра”. Л. Божович визначає, що внутрішня позиція є синтезом двох потреб: пізнавальної (бажання вчитися, набувати нові знання і уміння) і соціальної (потреби посісти нове місце в суспільстві, увійти у світ дорослих) [7, с. 211]. Формування “внутрішньої позиції” кардинально змінює самосвідомість старшого дошкільника: відбувається переоцінка цінностей. Те, що було значуще раніше, стає другорядним. Попередні інтереси, мотиви втрачають свою спонукальну силу, з'являються нові. Все те, що стосується школи, навчальної діяльності, стає цінним, те, що зумовлено іграми, – менш важливим. Гра поступово втрачає своє значення і перестає бути основним змістом життя дітей [8].

Включаючись у навчальну діяльність, діти поступово звикають до її вимог. Їх дотримання зумовлює розвиток нових якостей особистості, відсутніх у дошкільному віці. Вчорашній дошкільник стає учнем, членом шкільного та класного колективів, в яких слід дотримуватися нових норм поведінки, вмінні узгоджувати бажання з новим розпорядком. Дитина сприймає це за певний переломний момент у житті, що супроводжується перебудовою системи взаємин із дорослими, найавторитетнішою фігурою серед яких стає вчитель.

“Дошкільний і молодший шкільний вік визначають майбутнє людини”. Ці слова видатного педагога В. Сухомлинського підкреслюють важливість підготовки дитини до навчання в школі. Оскільки наступність у роботі дошкільного навчального закладу і початкової школи є важливою складною педагогічною проблемою, її слід розглядати як побудову єдиної змістової лінії задля забезпечення посту-пального розвитку дитини в навчанні. Передбачаємо низку таких напрямів забезпечення її ефективності:

- на рівні дошкільної освіти – збереження самоцінності дошкільного віку – періоду, якому притаманні свої особливості; сприяння пізнавальному і особистісному розвитку дошкільників; формування готовності до взаємодії з навколишнім світом; розвиток провідного виду діяльності (ігрова) як пріоритетного новоутворення дошкільного періоду;
- на рівні початкової школи – урахування досягнень дошкільного дитинства; диференційований підхід до інтенсивного розвитку (відставання); розвиток провідного виду діяльності (навчальна) як ново-утворення молодшого шкільного віку.

Реформування змісту та гуманізація цілей дошкільної освіти України є складовою процесу оновлення світових та європейських освітніх систем. На часі – реалізація компетентнісної парадигми, зорієнтованої на впровадження у педагогічну практику цілісного підходу до розвитку особистості. Законодавчі, концептуальні та нормативні засади наступності змісту дошкільної і початкової освіти визначено в “Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті”, Законах України “Про дошкільну освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Базовий компонент дошкільної освіти в Україні”, “Державний стандарт початкової загальної освіти”, листах Міністерства освіти і науки України “Про зарахування дітей до 1 класу загальноосвітнього навчального закладу”, “Про організацію навчання учнів 1 класу на базі дошкільного навчального закладу”, постановах Кабінету Міністрів “Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання”, Нової української школи тощо.

Розробка державних стандартів дошкільної та початкової освіти зумовлює перегляд способів організації роботи з підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі. Отож актуальною проблемою сьогодення і надалі є забезпечення наступності між дошкільними навчальними закладами і початковою школою у змісті освіти, який визначено програмами.

Основною метою Державного стандарту початкової загальної освіти є продовження всебічного загального розвитку дітей з урахуванням специфіки шкільного життя поряд з освоєнням найважливіших навчальних навичок у читанні, письмі, математиці та інших предметах [9]. Отож, при встановленні наступності між дошкільною та початковими ланками потрібно узгодити пріоритетні напрями наступності та визначити єдину мету. Головне убачаємо у визначенні стратегій розвитку на найближчі роки та перспективу, створення життєздатної системи безперервного навчання і виховання дітей. Здійснення наступності в роботі ДНЗ і школи полягає в тому, щоб розвинути готовність дошкільника до сприймання нового матеріалу, до вступу в нове життя. ДНЗ покликаний створити міцне підґрунтя для легкої та якісної освіти в школі. Таким підґрунтям є сформованість на рівні вікових можливостей життєвої компетентності, шкільної зрілості, емоційно-вольової сфери. Дослідженнями і спостереженнями доведено неможливість досягнення успіхів у забезпеченні наступності між двома початковими ланками освіти без тісного

контакту з сім'єю. Відтак, вважаємо за необхідне виокремити певний симбіоз наступності: ДНЗ – сім'я – школа – сім'я.

Проблеми пошуків ефективного здійснення наступності дошкільної і початкової загальної освіти, оптимальних засобів, форм, методів залишаються в полі уваги психолого-педагогічної науки і практики. Академік О. Савченко справедливо наголошує, що “дитячий садок – не школа для малят”. Знання, вміння і навички розглядаються не як самоціль, а як засіб інтелектуального розвитку, тобто вміння міркувати, виділяти суттєві ознаки в предметах і явищах, доступних розумінню дітей. Виходячи з цього, ми маємо усвідомити, що дошкільна освіта – це те підґрунтя, на якому буде формуватися вміння повноцінно жити в шкільному середовищі, а також оволодівати успішно навчальною діяльністю як провідною для цього періоду [10, с. 18].

Результати аналізу змісту дошкільної освіти дозволяють нам аргументовано стверджувати, що сьогодні ДНЗ перестає бути “школою для маленьких” і поступово перетворюється на справжній “інститут соціалізації”. Його основне призначення – бути посередником між дитиною як мікрокосмом і широким світом як макрокосмом, у який їй належить гармонійно увійти, визначити в ньому своє домірне місце, налагодити продуктивні стосунки з новим колом людей, почуватися тут компетентною [11, с. 6].

З метою забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти варто усвідомити актуальність понять: “готовність до навчання у школі” і “психологічна готовність до школи”; “готовність до школи” і “життєва компетентність”. На основі аналізу останніх психолого-педагогічних досліджень констатуємо, що підготовленість до школи – це результат дошкільної освіти, тобто це суто навчальні досягнення дитини, набуття нею певних знань, вмінь та навичок і певного кругозору, розуміння загальних закономірностей, які лежать в основі наукових знань. Готовність до навчання у школі орієнтує нас на навчальний (навчає педагог) і учбовий (оволодіння дитиною знаннями і вміннями) процес.

Психологічна готовність передбачає формування в дитини певного ставлення до школи, стану внутрішньої готовності перейти у нову соціальну позицію – школяр, у нову соціальну ситуацію розвитку. На жаль, початкова школа критерієм оцінки готовності до школи дитини визначає сьогодні її навчальні досягнення. Звичайно, інтелект – це важливо, однак сьогодні не є пріоритетно для дошкільної освіти. Пріоритетами є морально-духовні якості та емоційно-вольова сфера, життєва компетентність. Саме вони визначають зміст Базового компонента дошкільної освіти України – основного стандартного документа дошкільної освіти і знаходять чільне місце у базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”. Отож, реалізація змісту Базового компонента вимагає від дошкільної освіти забезпечення психологічної готовності дітей до навчання в школі, як комплексної характеристики, в якій розкрито рівні розвитку психічних якостей дитини. Їх згруповано і розглядають як мотиваційний, інтелектуальний, емоційно-вольовий та особистісний компоненти.

Мотиваційна готовність є наявністю бажання вчитися, прагнення до суспільно-значущої діяльності, усвідомлення дитиною нової соціальної позиції. Її починають формувати в дошкільнят, підтримувати дорослими шляхом ознайомлення із школою та її діяльністю, значущістю навчальної діяльності й підводять до нової соціальної ролі – ролі школяра. Варто продовжувати цю роботу в першому класі: підтримувати наявність бажання вчитися похвалою, увагою до кожного учня та його

досягнень не лише навчальних, а й особистісних, підкреслювати їхню самостійність, відповідальність, ініціативність, дисциплінованість як школяра.

Проблема інтелектуальної готовності дітей до школи набула особливої актуальності у зв'язку з реформуванням системи освіти, а саме переходу до шкільного навчання, починаючи з 6 років і визнання дошкільної освіти для 5-річних дітей як обов'язкової.

Сьогодні важливо, як дитина обізнана з навколишнім світом, який рівень розвитку її пізнавальної діяльності й окремих пізнавальних процесів, які передумови для формування навчальних дій та умінь. Саме від рівня їхнього розвитку залежить успішність засвоєння навчальних матеріалів і темпи розвитку кожного учня. До передумов належать: уміння сприйняти навчальне завдання; розвиток довільності; вміння планувати свої дії. Вчитель першокласників має знати рівень сформованості передумов, навчальних дій кожного і враховувати їх в організації засвоєння знань на уроках, використовуючи індивідуальний підхід.

Емоційно-вольова готовність є вмінням регулювати свою поведінку в складних ситуаціях. Діти старшого дошкільного віку можуть долати труднощі, швидко працювати, адекватно реагувати на оцінку, зауваження, використовуючи самооцінку. Варто все ж пам'ятати, що довільність психічних процесів ще не сформована, отож почуття дитини переважають над всіма сторонами її психічного життя. Педагогам обох ланок освіти варто пам'ятати слова Л.Виготського про дитину, яка під час переходу від дошкільного до шкільного віку стрімко міняється і стає іншою. Це – перехідний щабель, тобто вже і не дошкільник, і ще не школяр. Критичність цього перехідного віку означено “кризою 7 років”. Виходячи з вище сказаного, варто знати симптоми кризи, оскільки готовність до школи орієнтує дитину на входження у шкільне життя загалом, в усіх його аспектах: спілкування, конкуренція, випробування системи цінностей тощо.

Розглядаючи життєву компетентність за нову освітню стратегію, що змінює мету навчально-виховного процесу, зусилля педагогів слід спрямовувати на створення сприятливих умов для оволодіння дитиною науковими поняттями неподільно із мистецтвом життя. Складовою життєвої компетентності є “шкільна компетентність”, яка забезпечується розвитком допитливості, як основи пізнавальної активності, інтересу майбутнього школяра до навчання; розвитком комунікативності, тобто вміння спілкуватися з дорослими та однолітками; а також здатністю самостійно розв'язувати творчі завдання та регулювати свою поведінку в складних ситуаціях; формуванням творчості як основного спрямування її інтелектуального й особистісного розвитку [12].

Початкова школа забезпечує становлення особистості шляхом входження дитини її в навчально-виховний процес, цілеспрямованого вияву і розвитку її здібностей, формування вміння і бажання вчитись, створюючи умови для самоутвердження в різних видах діяльності.

До ефективних форм забезпечення означеного аспекта наступності відносимо наступні:

1. Збори, семінари, конференції, педагогічні ради з обміну досвідом роботи вихователів ДНЗ і вчителів ЗОШ I ступеня;
2. Взаємовідвідування педагогів і адміністрації закладів освіти, спостереження за організацією і керівництвом різними видами діяльності (ігрова, навчальна, трудова, побутова) з наступним обговоренням задля обміну досвідом;

3. Організація спільних дозвіль, вечорів, інших форм відпочинкової діяльності тощо;
4. Соціально-психологічна характеристика кожної дитини – так зване “портфоліо” і групи загалом, які складають вихователі старших дошкільників і передають учителям початкових класів.

Література

1. Закон України “Про дошкільну освіту”. – К.: Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 2001. – 55 с.
2. Сігаєва Л.Є. Педагогічні проблеми освіти дорослих у контексті неперервного навчання // Неперервна педагогічна освіта: сучасні парадигми та технології їх реалізації: наукове видання / За ред.С.О. Сисоєвої. – Хмельницький, 2009. – 339 с. – С. 271.
3. Національна доктрина розвитку освіти в Україні // Освіта. – 2002.– 24 квітня – 1 травня. – С. 24
4. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: на-вч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку “Я у Світі” / О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2009. – 208 с.
5. Пісоцька Л.С. Психологічні фактори наступності дошкільної і початкової загальної освіти / Л.С. Пісоцька // Підготовка дітей до школи: Наступність і перспективність: зб. / В.І. Войтенко, Л.А. Грицюк, М.І. Каратаєва. – 2002. – С. 18–20.
6. Підготовка дітей до школи. Наступність і перспективність: Збірник / В.І. Войтенко, Л.А. Грицюк, М.І. Каратаєва. – Хмельницький, 2002. – 140 с.
7. Божович Л.И. Личность и её формирование в детском возрасте: Психологические исследования / Л.И. Божович. – М.: Просвещение, 1968. – 464 с.
8. Дронь Т. Психологічна підготовка дитини до школи / Т. Дронь // Психолог. – 2007. – С 21–22.
9. Державний стандарт початкової загальної освіти.
10. Пісоцька Л.С. Психологічні фактори наступності дошкільної і початкової загальної освіти / Л.С. Пісоцька // Підготовка дітей до школи: Наступність і перспективність: зб. / В.І. Войтенко, Л.А. Грицюк, М.І. Каратаєва. – 2002. – С. 18–20.
11. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: на-вч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку “Я у Світі” / О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2009. – 208 с.
12. Проскура О.В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками / О.В. Проскура. – К.: Освіта, 1998. – 238 с.

References

1. Zakon Ukrainy “Pro doshkilnu osvitu”. – K.: Red. zhurn. “Doshkilne vykhovannia”, 2001. – 55 s.
2. Sihaieva L.Ie. Pedagogichni problemy osvity doroslykh u konteksti neperervnogo navchannia // Neperervna pedagogichna osvita: suchasni paradyhmy ta tekhnolohii yikh realizatsii: naukove vydannia / Za red.S.O. Sysoievoi. – Khmelnytskyi, 2009. – 339 s. – S. 271.
3. Natsionalna doktryna rozvytku osvity v Ukraini // Osvita. – 2002.– 24 kvitnia – 1 travnia. – S. 24
4. Kononko O.L. Vykhovuiemo sotsialno kompetentnoho doshkilnyka: na-vch.-metod. posib. do Bazovoi prohr. rozv. dytyny doshk. viku “Ia u Sviti” / O.L. Kononko. – K.: Svitych, 2009. – 208 s.
5. Pisotska L.S. Psykholohichni faktory nastupnosti doshkilnoi i pochatkovoї zahalnoi osvity / L.S. Pisotska // Pidhotovka ditei do shkoly: Nastupnist i perspektyvnist: zb. / V.I. Voitenko, L.A. Hrytsiuk, M.I. Karataieva. – 2002. – S. 18–20.
6. Pidhotovka ditei do shkoly. Nastupnist i perspektyvnist: Zbirnyk / V.I. Voitenko, L.A. Hrytsiuk, M.I. Karataieva. – Khmelnytskyi, 2002. – 140 s.
7. Bozhovych L.Y. Lychnost y ee formyrovanye v detskom vozraste: Psykholohicheskye yssledovanyia / L.Y. Bozhovych. – M.: Prosveshchenye, 1968. – 464 s.
8. Dron T. Psykholohichna pidhotovka dytyny do shkoly / T. Dron // Psykholoh. – 2007. – S 21–22.
9. Derzhavnyi standart pochatkovoї zahalnoi osvity.
10. Pisotska L.S. Psykholohichni faktory nastupnosti doshkilnoi i pochatkovoї zahalnoi osvity / L.S. Pisotska // Pidhotovka ditei do shkoly: Nastupnist i perspektyvnist: zb. / V.I. Voitenko, L.A. Hrytsiuk, M.I. Karataieva. – 2002. – S. 18–20.
11. Kononko O.L. Vykhovuiemo sotsialno kompetentnoho doshkilnyka: na-vch.-metod. posib. do Bazovoi prohr. rozv. dytyny doshk. viku “Ia u Sviti” / O.L. Kononko. – K.: Svitych, 2009. – 208 s.
12. Proskura O.V. Psykholohichna pidhotovka vchytelia do roboty z pershoklasnykamy / O.V. Proskura. – K.: Osvita, 1998. – 238 s.

Одержано статтю: 6.06.2018

Прийнято до друку: 20.06.2018